

subject competencies of students of the specialty Secondary Education (Geography)]. *Innovatsiina pedahohika – Science and Technology Today*, (45), 279–282.

13. Maslova, N. M. (2019). *Suchasni osvichni tekhnolohii navchannia heohrafii: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv* [Modern educational technologies for teaching geography: a textbook for students of higher pedagogical educational institutions]. Kropyvnytskyi.

14. Miroshnychenko, O. A., & Vlasenko, R. P. (2025). Motyvatsiia do pedahohichnoi diialnosti maibutnoho vchytelia heohrafii u zakladi vyshchoi osvity [Motivation for pedagogical activity of a future geography teacher in a higher education institution]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho – [Scientific Bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, 3(152), 146-155.

Авторське право ©2026 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 2.04.2026 р.
Прийнято редакцією 2.05.2026 р.
Опубліковано 29.05.2026 р.

УДК 37.091.12:78(045)

DOI: 10.31376/2410-0897-2026-2-61-118-125

КОНКУРСНО-ФЕСТИВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Жога Руслан Анатолійович

доктор філософії, викладач кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
e-mail: ruslan20008@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3287-6918

Жога Алла Вікторівна

викладач кафедри освітнього менеджменту та виховання
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
заступник директора з навчально-виховної роботи
Комунальний заклад «Центр дитячої та юнацької творчості №3 Харківської міської ради»
e-mail: allazau4@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-4379-9128

У статті проаналізовано конкурсно-фестивальну діяльність як ефективний засіб формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Обґрунтовано, що музичне виконавство повноцінно реалізується в умовах публічного виступу, зокрема в межах конкурсів і фестивалів. Визначено сутність музично-виконавського конкурсу як форми діяльності, що поєднує освітні, розвивальні та соціокультурні функції. Продемонстровано, що сучасний мистецький простір характеризується співіснуванням традиційних академічних і відкритих конкурсних форматів. Доведено, що участь у конкурсах сприяє розвитку виконавської майстерності, сценічної культури, творчої індивідуальності та особистісних якостей. Зосереджено увагу на зміні підходів до організації конкурсів у контексті «освіти впродовж життя» та втраті універсальності вікового критерію. На прикладі конкурсу «Харківські зорі» підтверджено його ефективність як платформи професійного становлення. Встановлено, що конкурсно-фестивальна діяльність є важливим педагогічним ресурсом інтеграції виконавської та педагогічної підготовки.

Ключові слова: конкурсно-фестивальна діяльність, музичне виконавство, фахова компетентність, майбутні вчителі музичного мистецтва, музичний конкурс, фестиваль.

Постановка проблеми. Сучасний стан музичного мистецтва та мистецької освіти характеризується інтенсифікацією художньо-виконавських і педагогічних практик, що зумовлює необхідність концептуального переосмислення підходів до професійної підготовки фахівців музично-педагогічної галузі. У цьому контексті формування фахової компетентності постає як ключова інтегративна характеристика особистості майбутнього педагога-музиканта, що охоплює сукупність виконавських, педагогічних, комунікативних і творчих компонентів та визначає його здатність до ефективної професійної діяльності в сучасному мистецько-освітньому просторі.

Водночас у музично-культурному просторі України спостерігається активізація конкурсно-фестивального руху, який виступає важливим чинником розвитку музичного виконавства та мистецької освіти. Конкурсно-фестивальна діяльність трансформується з елітарної форми професійного відбору у відкриту платформу творчої самореалізації, мистецької комунікації та професійного зростання. Вона забезпечує умови для практичної апробації виконавських умінь, розвитку сценічної культури, формування досвіду публічної діяльності та здатності до творчої взаємодії.

У цьому контексті особливої **актуальності** набуває розгляд конкурсно-фестивальної діяльності як ефективного педагогічного ресурсу в процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Участь у

цих заходах сприяє інтеграції практичних навичок і теоретичних знань, розвитку професійної рефлексії, мотивації до самовдосконалення, а також формуванню готовності до організації власної мистецько-педагогічної діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика конкурсно-фестивального руху та його впливу на розвиток музичного мистецтва й освіти знайшла відображення в працях вітчизняних науковців, які розглядають його як важливий чинник професіоналізації виконавців, засіб мистецької комунікації та інструмент культурної інтеграції. Зокрема, дослідники акцентують увагу на ролі конкурсів і фестивалів у формуванні виконавської майстерності, розвитку художнього мислення, а також у забезпеченні взаємодії між освітнім і культурно-мистецьким просторами.

Питанню вивчення різних аспектів конкурсно-фестивальної діяльності присвячено низку досліджень. З позицій теоретичного обґрунтування детальне вивчення означеного феномену надають у своїх наукових здобутках Т. Зінська, Є. Куришев, Н. Овсяннікова, А. Романенко, А. Поліщук, С. Сабрі. У роботах О. Бесараб, Т. Булах, Н. Білик, В. Громченко, К. Давидовського, Я. Ігнатєвої, В. Кремень, О. Когут, М. Пухляк широко висвітлюється проблематика виникнення та функціонування конкурсно-фестивального руху як явища мистецтва.

У науковій інтерпретації Т. Зінської музично-виконавський конкурс розглядається як конкурентна форма концертного виступу музикантів, що здійснюється відповідно до заздалегідь визначених умов і є важливим чинником розвитку професійного музичного виконавства, а також ефективним засобом популяризації академічного музичного мистецтва в соціокультурному просторі [5]. Дослідниця наголошує, що пріоритетною метою музичних виконавських конкурсів є виявлення нових імен, репрезентація інноваційних виконавських підходів, формування нових орієнтирів і мотивацій для здобувачів музичної майстерності, а також створення сприятливого психологічного середовища.

У своєму дослідженні А. Романенко зазначає, що виконавський музичний конкурс – це основна форма виявлення талантів, нового типу виконання, надання нових орієнтирів та стимулів тим, хто удосконалює свою виконавську майстерність [7].

К. Давидовський акцентує на тому, що підготовка до участі в конкурсах сприяє розвитку комплексу вмінь та навичок у здобувачів освіти. Комплекс включає технічно вільне виконання, слухацько-інтонаційне сприйняття, глибокий аналіз музичних творів і обґрунтування їх інтерпретації, вміння передати художній зміст, володіння музично-теоретичними знаннями, вміння виразно виконувати на сцені, виконавську надійність та артистизм [3]. До того ж вдало організовані конкурси стають важливими культурними подіями і допомагають стимулювати підвищення виконавської компетентності в майбутніх фахівців [6].

Таке підґрунтя для визначення умов популяризації конкурсно-фестивальної практики створює умови для вивчення сучасного її стану в контексті формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Отже, **мета дослідження** зумовлена необхідністю наукового осмислення потенціалу конкурсно-фестивальної діяльності як засобу формування фахової компетентності майбутніх фахівців музично-педагогічної галузі в умовах сучасного освітнього та культурного простору.

У дослідженні використано комплекс теоретичних та емпіричних методів. Теоретичні методи (аналіз, синтез, узагальнення) застосовано для визначення сутності конкурсно-фестивальної діяльності та її педагогічного потенціалу. Серед емпіричних методів використано спостереження за участю здобувачів освіти в конкурсах (показники: рівень виконавської майстерності, сценічна культура, артистизм; одиниці вимірювання – рівневі характеристики та бали), аналіз результатів конкурсної діяльності (кількість учасників, лауреатів; одиниці – абсолютні значення та відсотки), а також узагальнення педагогічного досвіду організації конкурсу «Харківські зорі». Для обробки кількісних даних застосовано елементи описової статистики, що дало змогу визначити динаміку участі та результативність конкурсної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Участь у конкурсі – це особлива, хвилююча подія для учасників та викладачів. По суті, це унікальний майданчик, де виконавці мають можливість продемонструвати свою майстерність професійному журі, іншим конкурсантам, послухати їхні виступи, відчути дух змагання. Музично-виконавський конкурс є однією з провідних форм виявлення обдарованих виконавців, репрезентації нових інтерпретаційних підходів, а також формування орієнтирів і стимулів для вдосконалення виконавської майстерності. Його роль полягає насамперед у презентації творчих досягнень, виявленні нових талантів і здійсненні оцінювання рівня професійної підготовки як виконавців, так і педагогічних кадрів. Водночас конкурсна діяльність сприяє налагодженню професійної комунікації між викладачами, обміну педагогічним досвідом, а також перегляду й оновленню цілей, змісту, методів навчання та критеріїв оцінювання у сфері музичної освіти.

Зазначимо, що участь у конкурсах та фестивалях – це значний стимул як для здобувачів освіти, так і для викладачів. Організована конкурсна діяльність є важливим мотиваційним впливом, додатком до освітнього процесу, породжує інтерес до публічних виступів, сприяє формуванню власного творчого

середовища. Будь-який конкурс або фестиваль – це не тільки випробування сил, а й розширення світогляду, можливість саморефлексії від участі, спілкування та виступу.

Музично-виконавський конкурсний захід орієнтований передусім не на порівняння учасників між собою, а на їхній навчально-розвивальний поступ, виявлення досягнень відповідно до визначених критеріїв. Такий формат постає як приклад конструктивного змагання та здорової конкуренції, у межах якої конкурсанти отримують можливість оцінити власні результати у співвідношенні з досягненнями інших. Це сприяє формуванню пізнавальних та інтелектуальних ресурсів, а також розвитку особистісних якостей, зокрема здатності до рефлексії, урахування позиції інших і готовності до діяльності в умовах стресу [4].

Водночас зазначені освітньо-розвивальні функції конкурсної діяльності актуалізують необхідність перегляду традиційних підходів до її організації. У сучасній парадигмі «освіти впродовж життя» віковий критерій поступово втрачає свою універсальність: поряд із традиційним початком навчання у 7–8 років зростає кількість осіб, які опановують інструмент у більш зрілому віці. Така тенденція формує нові умови концертно-виконавської практики та зумовлює потребу в адаптації конкурсних-фестивальних форматів до різнорівневого й різновікового контингенту учасників.

Зазначені обставини сприяли появі конкурсних форматів, у яких визначальним критерієм є не тільки складність та регламентованість програми, а й індивідуальний рівень виконавської майстерності учасника, репрезентований у самостійно обраному творі. Подібний підхід поширюється як на дорослих початківців, так і на дітей, професійна траєкторія яких не обов'язково пов'язана з академічним музичним мистецтвом.

Таким чином, у сучасному мистецькому просторі простежуються два основні вектори розвитку конкурсних-фестивальних діяльностей: з одного боку – традиційні конкурси з усталеними академічними вимогами, спрямовані на відбір і підтримку професійних виконавців, з іншого – відкриті конкурсні платформи, орієнтовані на широку аудиторію та створення умов для творчої самореалізації незалежно від рівня академічної підготовки. Формування зазначених тенденцій має історичне підґрунтя та безпосередньо пов'язане з розвитком культурно-мистецького середовища в різних соціокультурних просторах України.

Зокрема, на межі ХХ–ХХІ ст., у період утвердження державної незалежності України та активізації процесів культурно-національного відродження, Харків, який традиційно посідає провідні позиції як ключовий культурний і науковий центр України, зміцнив свій статус важливого музично-просвітницького осередку популяризації музичного виконавства та провідного центру культурно-музичного життя Східного регіону країни. У цей період у місті та регіоні було започатковано низку творчих фестивалів і конкурсів, серед яких варто виокремити такі значущі мистецькі події, як:

- Міжнародний музичний фестиваль-конкурс «Харківські асамблеї»;
- Всеукраїнський дитячий конкурс класичної та сучасної музики «Ландиш»;
- Відкритий фестиваль-конкурс дитячої творчості «Харків – місто добрих надій»;
- Обласний конкурс юних гітаристів імені Віталія Петрова;
- «Дельфійські ігри Слобожанщини»;
- Міжнародний фестиваль класичної та сучасної музики «Kharkiv Contemporary»;
- Міжнародний конкурс виконавців на народних інструментах імені Гната Хоткевича;
- Міжнародний конкурс виконавців на народних інструментах «Арт-Домінанта».

Така інтенсивність конкурсних-фестивальних рухів не є випадковою, а зумовлена наявністю в Харкові ґрунтовної інституційної бази та усталених мистецьких традицій. Висока концентрація музичних закладів і сформоване професійне середовище музикантів та виконавців забезпечують сталість і динамічний розвиток культурно-мистецького життя міста, підтверджуючи його провідну роль у цьому сегменті на рівні Східного регіону України.

Однією з помітних музично-просвітницьких подій, що відіграє важливу роль у розвитку музично-виконавського мистецтва України та стала значущим явищем культурного життя сучасного міста, є започаткування у 2015 р. Всеукраїнського конкурсу-фестивалю сучасного музичного мистецтва «Харківські зорі» [2]. Його заснування є результатом плідної співпраці відомих в Харкові митців та популяризаторів мистецтва, організаторів творчого об'єднання «Ukrainian art event» Жюга Руслана Анатолійовича та Меліхова Вадима Івановича, за підтримки Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської Ради.

Завдяки залученню провідних фахівців музичної галузі, зокрема Харківського національного університету мистецтв імені Івана Котляревського, Харківської державної академії культури, інформаційних партнерів, стало можливим охоплення широкого кола музичних номінацій, таких як: *інструменталісти*: фортепіано, струнні інструменти, народні інструменти, духові та ударні інструменти (солісти, малі форми, ансамблі, оркестри); *вокал*: естрадний, академічний, народний (соло, ансамблі, дуети, тріо тощо); *композиція*; *мистецтво акомпанементу*.

Номінації розділені за трьома напрямками: *профі* (учні спеціалізованих мистецьких шкіл, здобувачі освіти музичних фахових коледжів, закладів вищої освіти, професійні музиканти), *аматори* (вихованці гуртків, студій, творчих об'єднань, Палаців культури, ЦДЮТ тощо), *інклюзія в мистецтві* (учасники з

особливими освітніми потребами).

Варто зазначити, що до участі в конкурсі залучаються учасники різних вікових груп, що забезпечує вільний обмін музично-педагогічним досвідом між різними виконавськими школами, підтримання наступності в передаванні виконавської майстерності, послідовність у вихованні нових талановитих музикантів.

Організаційна модель проведення Всеукраїнського конкурсу-фестивалю сучасного музичного мистецтва «Харківські зорі» передбачає багатокомпонентну календарно-тематичну структуру, у межах якої протягом року відбувається кілька конкурсних етапів. Кожен із них має власну символічну назву, пов'язану з відповідним часовим періодом або знаковими подіями в історії конкурсу. Такий підхід сприяє формуванню цілісної концепції мистецького заходу, забезпечує його систематичність та підсилює ідентифікаційну впізнаваність у культурно-мистецькому просторі.

Етап «Осінь», що традиційно проводиться наприкінці жовтня, відкриває новий річний цикл конкурсно-фестивальної діяльності. Його організація на початку творчого сезону відповідає динаміці навчального року в освітніх та мистецьких закладах і створює умови для презентації нових виконавських програм, стимулюючи активізацію творчої діяльності учасників після літнього періоду.

Етап «День народження», який відбувається наприкінці грудня, має символічний характер і приурочений до дати проведення першого конкурсу у 2015 р. Така назва підкреслює історичну тяглість фестивалю та виконує функцію підсумкового мистецького заходу календарного року, сприяючи осмисленню результатів творчої діяльності учасників.

Етап «Зима», що проходить наприкінці лютого, продовжує річний конкурсно-фестивальний цикл і забезпечує безперервність творчо-виконавської комунікації в середині навчального року. Проведення цього етапу створює додаткові можливості для професійної апробації виконавських досягнень та розширення мистецького діалогу між учасниками, педагогами й членами журі.

Етап «Весна», який традиційно організовується наприкінці травня, завершує річний цикл конкурсу та виконує узагальнювально-підсумкову функцію. У межах цього етапу учасники мають можливість презентувати результати своєї творчої діяльності за навчальний рік, що сприяє систематизації здобутків виконавської та педагогічної роботи.

Педагогічна доцільність такої моделі організації конкурсу полягає у створенні постійної платформи для професійної апробації виконавських досягнень та формуванні стійкої мотивації до творчого самовдосконалення. Періодичність проведення конкурсних етапів протягом року корелює з ритмом освітнього процесу в освітньо-мистецьких навчальних закладах і сприяє поступовому розвитку виконавської майстерності учасників. Водночас така система забезпечує постійну мистецьку комунікацію, обмін педагогічним досвідом і підтримує динаміку розвитку сучасного музично-виконавського мистецтва.

З моменту заснування в контексті загальноукраїнського конкурсно-фестивального руху спостерігається стабільне зростання кількості учасників конкурсу «Харківські зорі». Така динаміка засвідчує активізацію розвитку вітчизняного музичного виконавства, актуальність масових форм мистецької комунікації та обміну професійним досвідом, а також суттєві напрацювання у сфері музично-педагогічної діяльності. Водночас це демонструє зростання зацікавленості як професійних митців, так і молодих музикантів у конкурсному форматі як ефективному засобі популяризації національної музичної культури.

Детальний аналіз результатів організації та проведення конкурсу дає підстави стверджувати, що вказаний культурний феномен Харківщини поступово отримав суттєве визнання в музичних колах України. Так, у I конкурсі «Харківські зорі» взяли участь всього 119 учасників, з яких 110 солістів та 9 ансамблів. Уже через рік у V конкурсі «Харківські зорі» взяли участь 159 учасників. Ще через рік у X ювілейному конкурсі, який було проведено у ККЗ «Україна», взяв участь 191 учасник. Кількість конкурсантів невпинно зростала. Через велику кількість учасників XI та XV конкурси проводилися одночасно у двох залах. Загалом за досліджуваний період проведення конкурсу «Харківські зорі» (2015–2026) у ньому взяли участь представники всіх регіонів України загальною кількістю 4698 учасників, з яких 4182 солісти та 485 ансамблів.

Постійними учасниками Конкурсу стали здобувачі освіти закладів вищої освіти різних рівнів акредитації: Одеське училище мистецтв та культури ім. К. Ф. Данькевича, Вищий навчальний заклад комунальної форми власності «Горецький музичний коледж», Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, Харківський музичний фаховий коледж ім. Б. М. Лятошинського, Харківська державна академія культури, Харківський фаховий вищий коледж мистецтв, Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка, Сумське вище музичне училище мистецтв і культури ім. Д. С. Бортнянського, КВНЗ «Кам'янський музичний коледж», Вінницький фаховий коледж мистецтв ім. М. Д. Леонтовича.

Показником масштабності та мистецького рівня конкурсу є участь колективів великих форм, що репрезентують різні напрями музично-виконавського мистецтва. Зокрема, у конкурсних заходах брали участь зразковий оркестр народних інструментів, ансамбль «Веселі ложкарі» Комунального закладу «Слобожанський селищний Палац культури», народний оркестр Харківського ліцею мистецтв № 133 Харківської міської ради, естрадний оркестр Лозівського училища культури та мистецтв, камерний оркестр

Харківського музичного училища імені Б. М. Лятошинського, хор «Хорові дзвіночки» Харківського ліцею мистецтв № 133 Харківської міської ради, а також вокально-хоровий ансамбль «Барвінок» Чугуївської дитячої музичної школи.

Залучення колективів такого рівня засвідчує високий ступінь репрезентативності конкурсу, розширення його жанрово-стильових меж та сприяє популяризації колективного музикування як важливого складника сучасної музичної освіти і виконавської практики.

На окрему увагу заслуговує внесок генерального директора звукозаписувальної компанії «НН Студія» Немцова Євгенія Олеговича, який долучився до відзначення учасників конкурсу шляхом запровадження додаткової системи заохочення. Зокрема, він особисто вручив кращим виконавцям сертифікати на запис у професійній звукозаписувальній студії, що є важливим стимулом для подальшого творчого розвитку та професійного становлення молодих музикантів. Такі відзнаки не лише підвищують мотивацію учасників до вдосконалення виконавської майстерності, але й надають їм реальні можливості для реалізації власного творчого потенціалу в умовах сучасної музичної індустрії. Окрім того, відбувалося й інше додаткове нагородження, що підкреслює вагомість підтримки талановитої молоді з боку професійної спільноти.

Усі записи конкурсних прослуховувань, проведених в офлайн-форматі, оприлюднено на YouTube-каналі «Ukrainian Art Event», що забезпечує відкритий доступ до результатів мистецької діяльності та сприяє їх подальшій популяризації [1]. На основі зазначеного відеоархіву педагог, який готує до участі здобувачів освіти, має можливість скорегувати свою діяльність відповідно до критеріїв оцінювання журі.

Важливим складником діяльності Всеукраїнського конкурсу-фестивалю сучасного музичного мистецтва «Харківські зорі» є організація науково-практичних і методичних заходів для викладачів мистецьких дисциплін, спрямованих на підвищення фахової компетентності та обмін педагогічним досвідом. Зокрема, у межах конкурсу «Харківські зорі. День народження» 22 грудня 2018 р. відбувся семінар для викладачів на тему «Основи постановки голосу, гігієна вокального апарату. Робота над музичним образом». Спікером заходу виступила заслужена артистка України, лауреатка міжнародних конкурсів, доцент кафедри сольного співу Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського Марина Владиславівна Чиженко.

У межах конкурсу «Харківські зорі. Зима – 2019» 16 лютого 2019 р. було проведено семінар для викладачів на тему «Основи постановки виконавського апарату та звукоутворення на гітарі. Робота над музичним твором». Захід провів гітарист і педагог, заслужений артист України, професор кафедри народних інструментів Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського Володимир Ігорович Доценко.

Окрім того, 18 травня 2019 р. в межах конкурсу «Харківські зорі. Весна – 2019» відбувся науково-практичний семінар для викладачів вокалу на тему «Особливості розвитку співочого голосу в дитячому та підлітковому періодах навчання: вокальні та медичні аспекти, практичні рекомендації». Спікером заходу виступив заслужений артист України, соліст Харківської обласної філармонії, лікар-отоларинголог-фоніатр, доцент кафедри музичного мистецтва естради та джазу (спеціалізація – естрадно-джазовий вокал) Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського Андрій Вікторович Тимошенко. Учасники зазначених методичних заходів отримали сертифікати, що засвідчують підвищення професійної кваліфікації.

Упродовж вказаного періоду виконавців конкурсу оцінювало авторитетне журі, до складу якого входили відомі митці, зокрема:

- Кудрич Людмила Володимирівна – заслужена артистка України, доцент, завідувач кафедри естрадного співу Харківської державної академії культури;
- Гайдено Анатолій Павлович – український композитор, член Національної спілки композиторів України, заслужений діяч мистецтв України, професор Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського;
- Шестакова Ніна – народна артистка України, виконавиця популярних творів відомих композиторів, постійний член журі вокальних фестивалів і конкурсів;
- Дрожжина Наталя Володимирівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного мистецтва естради та джазу Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, член Національної всеукраїнської музичної спілки;
- Доценко Володимир Ігорович – гітарист, педагог, заслужений артист України, професор кафедри народних інструментів Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського;
- Немцов Євгеній Олегович – генеральний директор звукозаписувальної компанії «НН Студія», радіоведучий, фотохудожник, лауреат міжнародних фотоконкурсів, автор мистецького проєкту «Слобожанський музичний портал»;
- Чиженко Марина Владиславівна – заслужена артистка України, лауреатка міжнародних конкурсів, доцент кафедри сольного співу Харківського національного університету мистецтв імені

І. П. Котляревського;

- Складаров Олександр Давидович – заслужений діяч мистецтв України, професор, завідувач кафедри фортепіано Харківської державної академії культури;
- Тимошенко Андрій Вікторович – заслужений артист України, соліст Харківської обласної філармонії, лікар-отоларинголог-фоніатр, доцент кафедри музичного мистецтва естради та джазу Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, лауреат міжнародних і національних конкурсів артистів естради;
- Удовиченко Микола Миколайович – доцент кафедри оркестрових струнних інструментів Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, лауреат міжнародного конкурсу, педагог-методист Харківської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату, директор Асоціації музикантів-виконавців «Камерний Альянс».

Залучення до роботи журі висококваліфікованих фахівців різних напрямів музичного мистецтва забезпечує комплексний підхід до оцінювання виконавської майстерності учасників, сприяє підвищенню рівня конкурсних виступів та утвердженню професійних стандартів у сучасному музично-виконавському просторі.

Суттєвий вплив на організацію масових мистецьких заходів, зокрема на перебіг конкурсно-фестивального руху, справило поширення пандемії COVID-19, що зумовило трансформацію формату проведення конкурсу та перехід до змішаної (онлайн-офлайн) моделі.

Подальше ускладнення організаційних умов відбулося у зв'язку з початком військової агресії проти України. В умовах постійної загрози безпеці та обмежень, пов'язаних із воєнним станом, проведення конкурсу очно стало неможливим, що зумовило його повну трансформацію в дистанційний формат. Водночас, попри об'єктивні виклики, конкурс зберіг свою функціональність, забезпечуючи безперервність мистецької комунікації, активність учасників та мотивацію до творчих досягнень.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що конкурсно-фестивальна діяльність у сучасному музично-освітньому просторі постає як багатofункціональний соціокультурний та педагогічний феномен, який забезпечує інтеграцію виконавської, освітньої та комунікативної складових професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Доведено, що участь у конкурсах і фестивалях сприяє формуванню фахової компетентності як цілісної інтегративної якості, що охоплює виконавські, педагогічні, рефлексивні та творчі компоненти. З'ясовано, що сучасний конкурсно-фестивальний рух характеризується двовекторністю розвитку: збереженням традиційних академічних форм, орієнтованих на професійний відбір, та активним поширенням відкритих форматів, спрямованих на забезпечення доступності мистецької діяльності й розширення можливостей творчої самореалізації. Така трансформація відповідає актуальним запитам музично-освітнього середовища та сприяє демократизації мистецького простору.

На прикладі Всеукраїнського конкурсу-фестивалу сучасного музичного мистецтва «Харківські зорі» доведено ефективність інноваційної організаційної моделі, що передбачає поетапну календарно-тематичну структуру проведення конкурсів протягом року. Встановлено, що така модель забезпечує безперервність виконавської практики, системність професійного зростання учасників та кореляцію з освітнім процесом у мистецьких закладах.

Визначено, що конкурсно-фестивальна діяльність виконує важливі педагогічні функції: стимулює мотивацію до навчання і саморозвитку, сприяє формуванню сценічної культури, розвитку творчого мислення, навичок професійної комунікації та рефлексії. Окремо підкреслено значення залучення висококваліфікованого журі та проведення методичних заходів (семінарів, майстер-класів), що забезпечує підвищення рівня професійної підготовки як здобувачів освіти, так і викладачів.

Доведено, що навіть в умовах зовнішніх викликів (пандемія COVID-19, воєнний стан) конкурсно-фестивальна діяльність демонструє високий рівень адаптивності, трансформуючись у дистанційні та змішані формати, зберігаючи при цьому свою функціональність, освітній потенціал та значення для розвитку музичного мистецтва. Отже, конкурсно-фестивальна діяльність є ефективним засобом формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки з практикою виконавської діяльності, сприяє професіоналізації особистості та відповідає сучасним вимогам мистецької освіти.

Перспективи подальших досліджень вбачаються в розробленні методичних засад інтеграції конкурсно-фестивальної діяльності в освітні програми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, а також у вивченні її впливу на формування окремих компонентів фахової компетентності в умовах цифровізації освітнього середовища.

Список використаної літератури

1. Відеоархів конкурсних виступів. URL: <https://www.youtube.com/@ukrainianartevent6097> (дата звернення: 26.06.2026).
2. Всеукраїнський дистанційний двотуровий конкурс-фестиваль сучасного музичного мистецтва «Харківські зорі». URL: <https://www.facebook.com/ukr.art.event/> (дата звернення: 26.06.2026).

3. Давидовський К. Ю. Конкурсний рух як чинник формування культурного середовища. *Культура і суспільство XXI століття: духовні, культурологічні, соціальні виміри* : матеріали наук.-практ. конф. Київ : НАКККіМ, 2010. С. 209–211.
4. Жога Р. А. Проектування персонального освітнього середовища професійної підготовки вчителів музичного мистецтва: дис. ... д-ра філософії: 011. Харків, 2023. 342 с. URL: <https://science.uera.karazin.ua/wp-content/uploads/2023/12/dis-Zhoga-.pdf> (дата звернення: 26.06.2026).
5. Зінська Т. В. Музичний конкурс як форма актуалізації творчого потенціалу виконавця. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Мистецтвознавство*. 2012. Вип. 27. С. 68–76.
6. Кремень В. Г. Педагогічна синергетика: понятійно-категоріальний синтез. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2013. № 3. С. 3–19.
7. Романенко А. Музичний конкурс як соціокультурний феномен у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2016. № 1. С. 126–129.

COMPETITION AND FESTIVAL ACTIVITIES AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS

Zhoga Ruslan

Doctor of Philosophy (PhD), teacher of the Department of Musical and Instrumental Teacher's Training
Communal Institution «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of the Kharkiv Regional Council

Zhoga Alla

Lecturer at the Department of Educational Management and Upbringing
Municipal Higher Educational Institution «Kharkiv Academy of Continuing Education»
Deputy Director for Educational Work, Municipal Institution
«Center for Children and Youth Creativity No. 3 of the Kharkiv City Council»

Introduction. *The issue of developing the professional competence of future music teachers is becoming increasingly significant in the context of modernizing art education and raising requirements for the quality of pedagogical training. The specificity of music pedagogy presupposes the integration of performance skills, theoretical knowledge, creative abilities, and communicative experience. In this regard, competition and festival activities acquire particular importance as a form of artistic and educational practice that combines performance, evaluation, and professional interaction within a unified environment.*

Purpose. *The purpose of the study is to substantiate the role and pedagogical potential of competition and festival activities as a factor in the formation of professional competence of future music teachers.*

Methods. *The research is based on a complex of theoretical and empirical methods. Theoretical methods (analysis, synthesis, generalization) were used to clarify the essence and functions of competition and festival activities. Empirical methods included observation of students' participation in competitions (indicators: performance skills, stage culture, artistry; measurement units: levels and scores), analysis of competition results (number of participants, awardees; units: absolute values and percentages), and generalization of pedagogical experience, particularly in organizing the «Kharkiv Stars» competition. Elements of descriptive statistics were applied to process quantitative data and identify participation dynamics.*

Results. *The study demonstrates that competition and festival activities function as an effective pedagogical tool that ensures the integration of performance and pedagogical training. It is established that the modern artistic space is characterized by two complementary vectors of development: traditional competitions focused on academic standards and professional selection, and open formats aimed at accessibility and creative self-realization. Participation in such activities contributes to the development of performance mastery, stage culture, creative individuality, as well as reflection, self-regulation, stress resistance, and communication skills. It is also revealed that in the context of lifelong learning, the age criterion loses its universality, which necessitates more flexible and inclusive formats of competition organization.*

Originality. *The scientific novelty of the study lies in the comprehensive substantiation of competition and festival activities as an integrative pedagogical resource for the formation of professional competence of future music teachers, as well as in identifying the dual-vector model of their development and its educational potential.*

Conclusion. *It is concluded that competition and festival activities represent an effective means of enhancing the quality of professional training of future music teachers. They create favorable conditions for the development of artistic, pedagogical, and personal competencies, stimulate motivation for self-improvement, and ensure the practical orientation of educational processes. It is advisable to further integrate such activities into educational programs, develop flexible participation models, and expand their methodological support in order to increase their effectiveness in modern art education.*

Keywords: *competition and festival activities, musical performance, professional competence, future music teachers, music competition, festival.*

References

1. Videoarkhiv konkursnykh vystupiv [Video archive of competition performances]. (n.d.). YouTube. <https://www.youtube.com/@ukrainianartevent6097>
2. Vseukrainskyi dystantsiinyi dvoturovyi konkurs-festyval suchasnoho muzychnoho mystetstva «Kharkivski zori» [All-Ukrainian дистанційний двотуровий конкурс-фестиваль сучасного музичного мистецтва «Kharkiv Stars»]. (n.d.). Facebook. <https://www.facebook.com/ukr.art.event/>
3. Davydovskiy, K. Yu. (2010). Konkursnyi rukh yak chynnyk formuvannya kulturnoho seredovyshcha [Competition movement as a factor in the formation of the cultural environment]. In *Kultura i suspilstvo XXI stolittia: dukhovni, kulturolohichni, sotsialni vymiry* (pp. 209–211). Kyiv: NAKKKiM [in Ukrainian].
4. Zhoga, R. A. (2023). *Proiektuvannya personalnoho osvithnoho seredovyshcha profesiinoi pidhotovky vchyteliv muzychnoho mystetstva* [Designing a personal educational environment for professional training of music teachers] (Doctoral dissertation, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine). <https://science.uepa.karazin.ua/wp-content/uploads/2023/12/dis-Zhoga-.pdf> [in Ukrainian].
5. Zinska, T. V. (2012). Muzychnyi konkurs yak forma aktualizatsii tvorchoho potentsialu vykonavtsia [Music competition as a form of actualization of a performer's creative potential]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriya: Mystetstvoznavstvo*, (27), 68–76. [in Ukrainian].
6. Kremen, V. H. (2013). Pedahohichna synerhetyka: poniattiino-katehorialnyi syntez [Pedagogical synergetics: conceptual and categorical synthesis]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy: filosofii, psykholohiia, pedahohika, sotsiologiia*, (3), 3–19. [in Ukrainian].
7. Romanenko, A. (2016). Muzychnyi konkurs yak sotsiokulturnyi fenomen u formuvanni profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva [Music competition as a sociocultural phenomenon in the formation of professional competence of a future music teacher]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (1), 126–129. [in Ukrainian].

Авторське право ©2026 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 27.03.2026 р.
Прийнято редакцією 27.04.2026 р.
Опубліковано 29.05.2026 р.

УДК 378.6.011.2.013.83

DOI: 10.31376/2410-0897-2026-2-61-125-130

КРИТЕРІЙ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ АНДРАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Совінський Сергій Євгенович

старший викладач кафедри тактики

Київський інститут Національної гвардії України

e-mail: sovinskij@gmail.com

ORCID ID: 0009-0004-4238-7589

У сучасних умовах відсічі повномасштабної агресії російської федерації вбачається стійка тенденція вікових змін у комплектуванні Сил оборони України, що засвідчує необхідність формування в майбутніх офіцерів андрагогічної компетентності, здатної забезпечити належну професійну підготовку дорослого за віком підлеглого особового складу та ефективне управління підпорядкованими підрозділами. З огляду на це в статті теоретично обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості андрагогічної компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України з метою подальшої імплементації в освітній компонент «Військова педагогіка та психологія (у т. ч. лідерство)» змістового модуля «Військова андрагогіка».

Ключові слова: андрагогічна компетентність, освіта дорослих, критерії, показники та рівні сформованості, майбутні офіцери, військові фахівці, Національна гвардія України.

Постановка проблеми. Сучасні умови збройної боротьби України з протистояння повномасштабній агресії російської федерації виявили нові тенденції розвитку збройних формувань України, однією з яких є вікові зміни в порядку комплектування підрозділів особовим складом. З метою ефективного управління підрозділами, якісної військово-професійної підготовки підпорядкованого особового складу виникає необхідність у формуванні в майбутніх офіцерів нової компетентності, яка спроможна забезпечити ефективну підготовку старших їх за віком дорослих підлеглих, а саме – андрагогічної компетентності.

Вирішення окресленого питання вбачається в оволодінні майбутніми офіцерами Національної гвардії України (НГУ) андрагогічною компетентністю в процесі навчання у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) під час вивчення освітнього компонента «Військова педагогіка та психологія (у т. ч. лідерство)», який є обов'язковим для всіх освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, шляхом введення змістового модуля «Андрагогіка» [1, с. 5].

Ефективне оволодіння майбутніми офіцерами андрагогічною компетентністю потребує чіткого окреслення критеріїв, показників та рівнів її сформованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій підтверджує необхідність подальших наукових розвідок